allianssi

LAUSUNTO

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 15.06.2016

Nollatuntisopimusten kieltäminen lailla KAA 5/2015 vp

Lausunnon keskeinen sisältö:

- **Kansalaisaloite nollatuntisopimusten kieltämisestä lailla puuttuu tärkeään asiaan. Nollatuntisopimusten pelisääntöjä tulee tarkentaa lainsäädännöllä siten, että työtuntien määrä ei voi vaihdella rajattomasti ja ennakoimattomasti työnantajan yksipuolisella päätöksellä.**
- **Alle 18 viikkotyötunnin sopimuksen solmimista ei tule kategorisesti kieltää.**
- **Erityisesti mikäli kyseessä on työntekijän sivutoimi päätoimen ollessa esimerkiksi opiskelu, toinen työ, lasten hoito tai muu toiminta, tai työntekijä on osatyökykyinen, tulee työntekijällä olla mahdollisuus myös alle 18 viikkotyötunnin sopimukseen.**
- **Työntekijän irtisanoutuminen nollatuntisopimuksella tehtävästä työstä ei tule johtaa työttömyysturvan karenssiin.**

Kansalaisaloite nollatuntisopimusten kieltämisestä lailla puuttuu tärkeään asiaan. Nollatuntisopimuksille tarvitaan selkeät pelisäännöt, jotka suojelevat työntekijää työtuntien määrän ennakoimattomilta muutoksilta työnantajan yksipuolisella päätöksellä. Nollatuntisopimusten epäkohdat vaikuttavat voimakkaasti nuorten elämään, sillä nollatuntisopimuksella työskentelevistä 65 prosenttia on 15-30-vuotiaita.

Esitys sallisi edelleen alle 18 tunnin työviikon, mikäli tämä on työntekijän erikseen kirjallisesti ilmaisema toivomus, jolle on perusteltu syy, esimerkiksi opiskelu, lasten hoito, osa-aikaeläke tai muu näihin rinnastettava syy.

Allianssi pitää tärkeänä, että opiskelijat voivat edelleen halutessaan työskennellä opintojensa ohella vähemmän kuin 18 tuntia viikossa. Yli puolet opiskelijoista käy työssä opintojen ohella. Opintojen aikainen työssäkäynti on keskeinen osa opiskelijoiden toimeentuloa ja opiskeluaikana hankittu työkokemus parantaa työllisyysnäkymiä valmistumisen jälkeen. Opiskelijalla on oltava mahdollisuus pieneen viikkotuntimäärään, jotta työskentely ei haittaa täysipainoista opiskelua.

Mikäli aloite hyväksytään esitetyssä muodossa, jossa viikkotuntimäärä riippuu työntekijän päätoimisesta työmarkkinastatuksesta, on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota niihin tilanteisiin, joissa henkilön työmarkkinastatus vaihtuu. Ei ole tarkoituksenmukaista, että opiskelijan valmistuessa tai työntekijän joutuessa työttömäksi tämä on samalla pakotettu luopumaan myös sivutoimisesta työstään, jos viikkotuntimäärä on alle 18. Nykyisessä työelämässä on tavallista, että työntekijän status voi vaihdella nopeastikin opiskelun, työttömyyden ja työllisyyden eri muotojen välillä. Näissä tapauksissa aloitteen mukainen laki voisi tuottaa kohtuuttomia tilanteita.

Aloite ei tarjoaisi ratkaisua siihen, että myös nollasopimuksella työssä käyvien opiskelijoiden viikkotuntimäärät voivat vaihdella ennakoimattomasti työnantajan yksipuolisella päätöksellä. Tuntimäärien ja ansioiden yllättävä vaihtelu tuottaa toimeentulo- ja ajanhallintaongelmia myös monille opiskelijoille. Opiskelijallekin on turvattava hänen kanssaan sovitut minimitunnit.

Ongelmaa voitaisiin ratkoa myös säätämällä minimituntimäärän sijasta siitä, kuinka suuri viikoittaisen tuntimäärän vaihteluväli voi korkeintaan olla. Tällöin rajoitus toisi ennakoitavuutta myös opiskelijoille ja muille aloitteessa nollasopimusten piiriin jääville ryhmille. Tätä suuremmista tuntimäärän vaihteluista voitaisiin sopia vain työntekijän kirjallisesti ilmaisemasta toiveesta. Työsuhde olisi myös muutettava täysiaikaiseksi siinä vaiheessa, kun työntekijä käytännössä tekee täyttä päivää.

Kansalaisaloitteessa esitetty lakimuutos sallisi edelleen alle 18 tunnin viikkotuntimäärän, mikäli työvoiman tarve on satunnaista. Tämä tulisi sallia myös silloin, kun työvoimalle on säännöllinen tarve, mutta se on vähemmän kuin 18 tuntia viikossa. Muuten esitetty 18 tunnin minimi saattaisi vähentää osa-aikatyön tarjontaa, mikä voisi heikentää mm. nuorten, pienten lasten vanhempien ja osatyökykyisten työllisyyttä. Etenkään pienillä yrityksillä ja järjestöillä tai esimerkiksi kotitalouksilla, jotka työllistävät vaikkapa henkilökohtaisen avustajan tai lapsenvahdin, ei välttämättä ole mahdollisuutta nostaa tarjoamiensa työtuntien määrää 18 tuntiin viikossa. Suuremmille työnantajille vähintään 18 tunnin minimituntimäärän takaaminen olisi helpompaa. Lakimuutoksen vaikutuksista tulisi toteuttaa kattava arviointi, jossa arvioidaan myös vaikutukset lapsiin ja nuoriin sekä sukupuolten tasa-arvoon.

Allianssi korostaa, että nollatuntisopimuksiin liittyvät työttömyysturvan epäkohdat on kiireellisesti korjattava. On kohtuutonta, että nollatuntisopimuksesta tai osa-aikatyöstä irtisanoutuminen johtaa kolmen kuukauden karenssiin, vaikka työnantaja ei olisi tarjonnut riittävästi työtunteja toimeentulon hankkimiseksi. Työttömällä ei myöskään pidä olla velvollisuutta ottaa vastaan nollatuntisopimuksella tehtävää työtä.

Eero Rämö
puheenjohtaja

Olli Joensuu
pääsihteeri